KÜRESELLEŞME VE DİL

Nazire Akbulut – Tahir Balcı

ÖZET

Başkalarını kendi çıkarları doğrultusunda etkilemek için doğru olan bilgi saptırılabilir. Güdüleme dediğimiz bu etkileme yönteminin en kolay aracı dildir.
Güdülemenin türleri vardır: ekonomik, siyasal, dilsel, güdüleme gibi. Bunlarda sürekli dilden yararlanılır.
Güdüleme, terör niteliği kazanabilir; dolayısıyla dilsel güdüleme, dilsel terör'e dönüşebilir.
Bu çalışmada küreselleşmenin dile etkisini, dilin gücünü kullanarak kişileri nasıl güdülediğini irdeleyeceğiz.
IMF'nin kurulmasıyla, birçok ülkenin ekonomisini olumsuz etkileyen bir süreç başlamıştır. Dünyanın tek pazara dönüştürülmesini amaçlayan küreselleşme, bulaştığı ülkelerin ekonomik, siyasal, ... dizgelerini bozmuştur. Küreselleşmenin başvurduğu ekonomik güdüleme yönteminin yarattığı ekonomik terör, dilsel terörü doğurmuştur. İnsanların dilbilinci köreltilmiş, yabancıdil hayranlığı oluşturulmuştur. Kavramların içi boşaltılmış, anlamları yozlaştırılmıştır:
? Yabancıdilde eğitim ve diploma; işyerlerine yabancı sözcüklü adlar (Dürümland) vermek moda olmuştur.
? Devrimcilik, bölücülükle, laiklik dinsizlikle özdeşleştirildi.
? Niyet mektubu: Bu soyut kavramın anlamı somut bir bağlamda belirginleşmektedir ve gönderici - alıcı konumuna göre değişmektedir. IMF verince emir, IMF'ye verilince teslimiyet olmaktadır.
? Küreselleşme kavramının kendisi bu örtmeceyle kimi aydınların hoşgörüsünü kazanabilmiştir. KİT'leri düşmanmış gibi gösteren, ancak hayali şirketleri/ihracatı, yoksulluğu doğuran özelleştirme kavramında da örtmece vardır.
? İslamcıların faiz yerine kar payı demesinde dinsel güdüleme amaçlı bir örtmece vardır.
? % 0 zam, fiyat ayarlaması, iletiyi örten, alıcıyı yanıltan güdüleme örnekleridir.
? Aralık 2000'de yapılan cezaevi operasyonunun amacı, hayata dönüş'tü.. Sonuçta onlarca tutuklu öldü; bu, başarı sayıldı. Bu durumda hayata dönüş = ölüm, ölüm = başarı oldu.
? Bir konuşursam yer yerinden oynar
Bu memleket için kurşun atan da kurşun yiyen de kahramandır
Ne yaptıysak bu memleket için yaptık
Siyasi iktidarlar kirli işlerini örtmek için soyut söylemler kullanırlar. Küreselleşmenin ürünü olan mafya dilinde de rastladığımız bu örnekler korku, tehdit, itiraf ... anlatabilir.
Faili meçhul (!) cinayetleri dolaylı olarak itiraf eden son iki sözde, kutsallaştırılan memleket kavramıyla alıcının etik değerleri güdülenmektedir, yasadışı eylemlere haklılık kazandırılmaktadır.
? Örtmecenin tersi olan açığa çıkarma yöntemine de başvurulabilmektedir. Örneğin çağdaş sömürü düzeni küreselleşme rüzgarına kapılmayanlar statükocu / dinozor oldu.
? Kürselleşmenin etkisiyle elektronik iletişimde bir devrim yaşanmış, canlı yazışmada kullanılan Türkçe tanınmaz duruma gelmiştir:
-tanışakmı asl ne senin bekem
-Yazı dilini ünsüzlere indirgemek: u; asl; slm nbr.
-Söz(cük) yerine sembol: :-x = sır vermemek; :-) = gülümsemek.
-Sizde unlu olun

1. GİRİŞ

Kişiler, gruplar ya da toplumlar başkalarının bilincini, düşüncelerini, duygularını, eylemlerini ya da davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda etkilemek için doğru olan bilgiyi saptırırlar ve bunun için değişik araçlar kullanırlar. Güdüleme (Manipulation) dediğimiz bu etkileme yönteminin en kolay ve yaygın yolu dildir. Çünkü dil insanın yaşamında en çok gereksinme duyduğu olgulardan birisidir. Aynı zamanda başkalarıyla etkileşmenin ve iletişmenin de en kolay ve en ucuz yoludur. Böyle olunca her türlü yaşamsal alanda dilin olanaklarından yararlanılmakta, - iyi ya da kötü – amaçlara ulaşılması için ona başvurulmaktadır. Alıcının çıkarına uymayan, ona hiçbir yararı olmayan bir nesne, bir olgu, olay ya da durum çoğu zaman dil ile örtülerek ve güzelleştirilerek tanınmaz ya da ilgi çekici bir duruma getirilmektedir. Böylece ekonomik güdüleme, siyasal güdüleme, toplumsal güdüleme (kültürde, dinde, eğitimde vs.) dediğimiz; çoğu zaman ayırdında olmadığımız, ancak bireysel ya da toplumsal yaşamımızın ayrılmaz parçası olan ve örtük saldırı diye niteleyebileceğimiz süreçlerle karşı karşıya kalıyoruz. Bu saldırı yöntemi kuşkusuz her zaman kullanılmıştır. Biz burada çağımızın vebası diye niteleyebileceğimiz küreselleşmenin dile etkisini ve dilin gücünü kullanarak bireyleri ve toplumları nasıl yönlendirdiğini, nasıl güdülediğini güncel örneklerle açıklamaya çalışacağız. Ama önce küreselleşmenin ne olduğuna değinmemiz gerekir.

Düzanlamıyla küreselleşme, dünyanın bütünleşmiş tek bir pazar durumuna gelmesidir. Bu duruma gelmek için devlet ekonomiden elini çeker, kamusal kuruluşlar özelleştirilir, şirketler uluslararası ortaklıklar yapar, bu şirketlerin işlerini zorlaştıran yasalar varsa gerekli hukuksal düzenlemeler yapılır; ekonomisi zora düşmüş kalkınmakta olan ülkeleri ekonomik bunalımdan kurtarmak için 2.Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan IMF yardımda bulunur... Bu amaçlar göz önünde bulundurulduğunda küreselleşme çok masum ve iyi niyetli bir yaklaşım olarak anlaşılabilir. Ancak birçok alanda olduğu gibi burada da kuram ile uygulama arasında büyük ayrımlar olduğunu her gün yaşamaktayız.

Asıl içerikler, sayılan bu amaçların arkasında gizli. Açımlayacak olursak: Küreselleşme demek, devletin ekonomiden elini çekmesi, yatırımdan ve işletmeden vazgeçmesi, elindeki kuruluşları satması ve kaynaklarını özel sektörün desteklenmesi için harcamasıdır. Satışların uluslararası şirketlere yapılması, ulusal ekonominin yıkılması ve KİT'lerin yabancı şirketlerin denetimine geçmesidir. Özelleştirme (yabancı ortaklı şirketlere satış) için gerekli hukuksal engellerin kaldırılması, ulusal kaynakların yabancı şirketlere peşkeş çekilmesinin önündeki yargı gücünün ortadan zayıflatılmasıdır. Ekonomik yardım adı altında, ülkenin her yönüyle kuşatılması demek olan borçtur...

1944'te IMF ve Dünya Bankası'nın kurulmasıyla başlayan küreselleşme sürecinin etki ve sonuçlarının zaman ve biçim açısından ülkelere göre az çok farklılıklar gösterdiği söylenebilir. Türkiye'de küreselleşmenin tohumları, 19 Şubat 1947'de IMF'ye üye olunmasıyla atılmıştır. Demokrat Parti'nin yönetime gelmesiyle birlikte üretimin savsaklanması ve sorunların çözümünde geçici rahatlama sağlayan dışkaynaklı yardımlara avuç açılması, adı küreselleşme olmasa da, buna ortam hazırlayan politikalardır.

Türkiye'de küreselleşme hareketi özellikle 24 Ocak Kararları'nın 12 Eylül 1980'den sonra ödünsüz bir biçimde uygulanmasıyla ivme kazanmıştır. Öyle ki, bir zamanlar koyu devletçi olanlar, hatta kamulaştırma yapanlar, bilerek ya da bilmeyerek, kimi zaman kişisel çıkarlar uğruna kendilerini küreselleşme rüzgarına kaptırmışlardır .

Küreselleşme ilk bakışta yalnız iktisadi bir yaklaşım olarak algılanabilir. Ancak küreselleşme kendi kendine yetmeyen bir olgu olduğundan ve hiçbir şey ekonomiden bağımsız düşünülemeyeceğinden dolayı birçok alanla etkileşmiş, etkileştiği bütün alanlar ve değerler alt

üst olmuştur; bazı değerler yerin dibine batırılmış, bazı değerler ise göğe çıkarılmıştır.

2. KÜRESELLEŞME VE YÜKSELEN DEĞERLER

2.1. Küreselleşme ve Yükselen Değerler

Küreselleşmenin en önemli özelliği toplumları ekonomik açıdan güdülemesidir; yani uluslararası tekel çıkarlarını her şeyin üstünde tutması ve insanı yoksaymasıdır. İşte bu tutumun yükselttiği değerler: Özelleştirme (kamu kuruluşlarının haraç-mezat yabancı ortaklı şirketlere pazarlanması / yağmalatılması); yolsuzluk; devletin kaynaklarını hortumla(t)ma; örgütsüzleştirme; işsizleştirme; her türlü canlının sağlığını ve yaşamını olumsuz etkileyen termik ve nükleer santraller, siyanürle altın arama, baz istasyonları; insan kaçakçılığı ve bunun sonucu olan iltica; insan (organ) ticareti; uyuşturucu ticareti; silah kaçakçılığı; bölgesel savaşlar; çeteler, mafyalar, terör, insan hakları ihlalleri ; darbeler ; köktendincilik; televole kültürü ; çokizlenme (rating), çoksatma, çıkarlarını koruma / çıkar sağlama uğruna tüm etik değerleri yoksayan dalkavukluk.
Olumsuz anlam yüklü bu yükselen değerlerle (!) toplumu güdülemek, bu güdülemenin şiddetine göre toplumu bir biçimde terörize etmek anlamına gelir. Bu yüzden küreselleşmenin günümüzde başvurduğu güdülemenin terörle eşdeğer olduğunu düşünüyoruz.

2.2. Küreselleşme, Terör ve Bölücülük

Toplumu ya da bir bölümünü sindirmeyi, kendisine ilgi duyanları harekete geçirmeyi ve böylece devletin baskıcı önlemlere başvurmasını sağlamayı amaç edinen terörizmi küreselleşmenin günümüzdeki sonuçlarından birisi olarak değerlendirdik. Ancak bu, terörizmin siyasal olanı. Gerçekte her türlü terörün başnedeni ekonomik terördür. Bu terörün amacı yardım adı altında olmak üzere, sözde dost ve müttefik ülkelere değişik mal ve hizmetler sunarak onları üretimden uzaklaştırmak, borçlandırmak; bölgesel anlaşmazlıklar yaratarak savaşa neden olmak ve ülkeleri silahlanmaya zorlamak; üretilen tüm mal ve hizmetlere yeni pazarlar yaratmak. Bütün bunların sonunda sözkonusu ülkeleri tek başına ayakta duramayacak, yani birçok yönüyle kuşatarak bağımlı duruma getirmek.
Ekonomik terör uygulayana varsıllık, karşıtına ise yoksulluk getirir; yoksulluk da diğer terör biçimlerini doğurur.
Öyleyse küreselleşme; gerçek yaşamdaki görünüş biçimiyle dünyadaki üretimin % 80'ini, dünya nüfusunun % 20'sinin tüketmesidir, ya da dünya nüfusunun % 80'inin üretimin % 20'siyle yetinmesidir; dünyanın en zengin ilk üç kişisinin servetinin, en yoksul 48 ülkenin ulusal gelirini aşmasıdır; Avrupa ve ABD'de köpek mamasına her yıl 17 milyar dolar harcanmasıdır; toplumsal çelişkilerin derinleşmesidir...
Kürselleşmenin en belirgin nitelik(-sizlik-)lerinden birisi, kişiler arasında yarattığı gelir – gider dengesizliğidir . Bu dengesizliğin sosyal patlamalara neden olabileceğini gören küreselleşmecileri bu sorun kara kara düşündürmektedir. Çünkü çözüm için atılacak her adımın, sömürdükleri pastanın bir parçasından vazgeçmek anlamına geldiğini bilmektedirler.
Küreselleşme, uluslararası sömürü düzeninin çıkarlarını korumak ve artırmak için ekonomik alanda sınırların kalkmasını isterken; siyasal ve kültürel alanda yeni sınırlar getirmek ve ulusların bütünlüğünü bozmak gibi birbiriyle çelişen örtük amaçlar gütmektedir. Doğu Bloku'nun yıkılması, Türkiye'nin Güneydoğu sorunu, Kuzey Irak sorunu ve yine 3.1.01 tarihli Cumhuriyet'te Bush'u beklediği belirtilen, değişik ülkelerdeki 68 çatışmanın tümü, sözkonusu ülkelerin siyasal bütünlüğünü bozmaya ve uluslararası tekellere yeni pazarlar yaratmaya yönelik küreselleşmenin ürünüdür.

Küreselleşme neden ülkelerin bütünlüğünü bozmak, onları bölmek ya da zayıflatmak istesin diye bir soru usa gelebilir. Böyle bir sorunun yanıtı, aynı gazetenin 9. sayfasındaki bir manşette açıkça görülüyor: "Zengin ülkeler silah satıyor, yoksullar savaşıyor". Sunu (üretim) ile istem (tüketim) arasındaki karşılıklı ilişki nedeniyle küreselleşme sürekli yeni senaryolar yazmak ve yeni bunalımlar yaratmak durumundadır. Kalkınmakta (ya da batırılmakta / sömürülmekte) olan ülkelere bu senaryolarda düşen görev figüranlıktır; yatırıma gitmesi gereken parayı silah alımına harcamaktır.

2.3. Küreselleşme ve Ulusal Eğitim

Ulusal eğitimimizin en önemli sorunlarından birisi, sorgulamayı sorun edinen kişilerin yetiştirilmemesidir. Ulusal eğitimimiz (üniversiteler dahil) ne yazık ki sorgulayan bir toplum değil, düşünme yeteneği köreltilmiş ve her şeye evet diyen varlıklardan oluşan bir topluluk, bir sürü yetiştirmektedir.
Sorgulama bilincini aşılayacak nitelikli kitap, dergi ve gazetelerin insanların gelir düzeyine oranla çok pahalı olması, buna karşılık küresel düzenin çocuğu ve dalkavuğu olan basın ürünlerinin neredeyse - kimi zaman gerçekten - bedava dağıtılması bir rastlantı değildir.
Düşünce – dil arasındaki bağı düşünecek olursak, okumaktan uzaklaştırılmış bireylerin düşünce geliştirmesinin, olaylara ve konulara çokyönlü ve eleştirel bakabilmesinin ve dil bilinci taşımasının kolay olmadığını anlarız.
Ayrıca küreselleşme rüzgarına kapılan bazı üniversitelerde, birkaç ders yabancı dilde veriliyor diye İngilizce diploma verme hevesi görülmektedir. Piyasada daha kolay iş bulunması ve yurtdışına öğrenim için çıkma durumunda kolaylık olması gibi gerekçeler inandırıcı değil, yanıltıcıdır. Oysa yabancıdil eğitimi ve araştırmaları yapılan programlar bile yabancıdilde diploma vermemektedir. Kaldı ki yabancıdil eğitimi ve araştırmalarıyla ilgili programlar dışında yabancıdilde eğitim yapılması ve Türkçenin bilim dili olarak yetersiz ya da gereksiz görülmesi büyük bir ayıptır. Bu, bilimkişilerinin ulusal değerlerini ve dilini küçümsemeleri ya da yadsımaları; düşünme, sorgulama ve üretme konusundaki yetersizliklerini itiraf etmeleri anlamına gelmez mi? Böyle bir anlayış, küreselleşmenin ürünü olan dilsel ve kültürel tekelleşmenin tutsağı olmak değil midir? Türkçeyi konuşma diline indirgeyerek devinim alanını kısmak, gerileyip yokolmasına ortam hazırlamak değil midir?

2.4. Kültürel ve Dilsel Boyutuyla Küreselleşme

Kısa süren dönemler dışında Türkçe tarih boyunca horlanmış, kirletilmiştir. Bu kirlenme en çok Arapça ve Farsça ile olmuştur; 19. Yüzyıl ile 20. Yüzyılın başlarında Fransızca etkili olmuş, ancak 2.Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika'nın en büyük siyasal, askersel ve ekonomik güç durumuna gelip dünyanın jandarmalığını ve evsahipliğini üstlenmesinden sonra çağdaş canavar olan küreselleşme süreci her alanda başlamış, İngilizce virüsü bütün dünya dillerindeki kirlenmenin ananedeni olmuştur; merkez'ler center'a, plaza'ya; oto yıkama ve yağlama yerleri oto kuaförü'ne; dükkan'lar shop'a dönüşmüştür.
Dilsel yabancılaşma, artık nitelikli olduğunu savlayan ve kişileri bu yönde etkilemek isteyen her kurum ve kuruluşun, kendisini ilgilendiren adlandırmalarda başvurduğu bir yöntemdir : The Marmara; Hotel Seyhan; Cinema Arıplex; ticketing uzmanı; Aycell (Telekom'un kurmayı düşündüğü GSM şirketinin olacağı söylenen adı); Tepe home; Dürümland; piliçburger;
Yabancı eklerle sözcük türetmek ya da sözcüklerin ses yapısını bozarak anlamsız biçimler oluşturmak da yaygınlaşmıştır: neokanal; Berdush; Sellam.

Kültürel – dar anlamda dilsel – güdüleme ya da terör de ekonomik terörün bir uzantısıdır. Her şeyin başı olan dışkaynaklı ekonomik terör yalnız ekonomi kültürümüzü değil, siyasal kültürümüzü, aile kültürümüzü, yemek kültürümüzü, giyim kültürümüzü, eğlence kültürümüzü ve dil kültürümüzü yozlaştırmış, kirletmiş, bağımlılaştırmıştır . Bu bağımlılaş(tır)ma sonucu bireyler özdeğerlerini küçümser ya da yadsır duruma getirilmiştir. Görsel basındaki sunucuların söyleyişleri ve sözcük seçimleri, filmlerin dilindeki çeviri yanlışları, yazımdaki özensizlikler, işyeri ve kişi adlarındaki yabancılaşma, Türkçenin bilim dili olamayacağı önyargısı, örtük olarak tüm okullarda zorunlu olarak İngilizce okutulması ve diğer yabancıdillerin yoksayılması, yabancıdilde eğitim yapılması ve yabancıdilde diploma verilmesi ... Bunların tümü küreselleşmenin olgularından birisi olan sosyal / kültürel / dilsel güdülemenin (daha doğrusu) terörün kültürümüzü sömürgeleştirmesi değil de nedir?

2.5. Küreselleşme ve Anlam: Kavramların İçinin Boşaltılması

Dilsel terörün diğer boyutlarına bakalım. Kavramların içinin boşaltılması, zıtanlamda kullanılması, belirsizleştirilmesi ve örtülmesi; içerik – biçim arasındaki bağın bozulmasına, kısacası anlambilimde anlam değişmesi dediğimiz olguya götürür; bu değişme kimi zaman anlam kötüleşmesi (devrimcilik, halkçılık, sendika, örgüt, insan hakları) , kimi zaman ise anlam iyileşmesi (küreselleşme, özelleştirme) olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun örneklerini görelim:
Atatürkçülük kavramının ve Atatürk ilkelerinin içi boşaltıldı, anlamları yozlaştırıldı; Atatürk ve Cumhuriyet düşmanları bile kimliklerini gizlemek için Atatürkçü postuna büründü. Devrimcilik, bölücülük ya da terörizmle; milliyetçilik, ırkçılıkla; halkçılık, çağdışılıkla; laiklik, demokrasi ve Cumhuriyet'i yıkmaya yönelik tarikatlara sonsuz hoşgörüyle özdeşleştirildi.
Aslında aşağıda incelediğimiz anlam değişmelerinin tümünde geniş anlamda kavramların içinin boşaltılması durumu ve süreci görülmektedir. Eğretilemeli bu kullanımla içeriğiyle oynanan kavram çokanlamlı (polysem), zıtanlamlı (antonym), soyut (abstarkt), örtük ve belirsiz (verhüllt) olmakta, böylece yozlaşmakta ve ayrı anlamda kullanılmaktadır. Şimdi bununla ilgili örnekler görelim:

? Devlet kavramı yerine göre iki ayrı anlamda kullanılıyor: ekonomi bağlamında düşman, politika bağlamında düzeni koruma görevi olduğu için olmazsa olmaz bir dost, yasadışı eylemler için bir sığınak.
? Başka bir örnek: niyet mektubu. Bu kavram alıcıda fazla bir şey çağrıştırmıyor. İlk bakışta iyi şeyler çağrıştıran bu kavramın anlamı ancak somut bir kullanım bağlamında belirginleşiyor ve gönderici - alıcı konumuna göre değişiyor. IMF Türkiye'ye verince emir ya da ağır yaptırımlar – üstelik buna yardım deniyor -, Türkiye'den IMF'ye verilince altından kalkılması zor taahhütler (Bir tür kapitülasyondur) ki, bununla da övünülüyor.
? Yıllardır IMF'ce dayatılan istikrar programları ne hikmetse hep istikrarsızlık yaratır.
? 2000 yılının son günlerinde yapılan cezaevi operasyonunun amacı, hayata dönüş olarak açıklanmıştı. Sonuç olarak onlarca tutuklu yaşamını yitirdi ve bu, başarı sayıldı. Bu durumda hayata dönüş = ölüm, ölüm = başarı oldu. Bu kullanım biçimi, dilde kavramların, gerçek anlamının tersini gösterecek biçimde kullanılabileceğine, kullanana göre anlam değiştirebileceğine bir örnektir.
? Peki "12 Eylül Cumhuriyet'i Koruma ve Kollama Harekatı"na ne demeli? Aradan geçen 20 yılda Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in ekonomik (özellikle 24 Ocak Kararlarının kararlılıkla uygulanması; IMF ve Dünya Bankası'nın dayatmalarına boyun eğme), siyasal (baskı yönetimi) ve kültürel (Amerika ve Avrupa hayranlığı) alanda nasıl zayıflatıldığını, onurunun nasıl zedelendiğini gözler önüne seriyor. 3 Ocak 2001 günkü Cumhuriyet'in 5.

sayfasında TBMM Başkanı Ö. İzgi, 2001 gündemiyle ilgili bir söyleşisinde, bunu doğrular biçimde, TBMM ve Cumhurbaşkanı'nın iradesini bile yoksayan niyet (teslimiyet) mektuplarıyla ilgili olarak "AB ve IMF ile ilgili konuların, Meclis altından kalkamayacak diye gündeme alınmaması olmaz" demekte, AB ve IMF'nin kimi zaman tüm Türkiye'yi rencide eden direktifler vermesinden yakınmaktadır.

? Türkiye seninle gurur duyuyor bağlamında gurur duymak çeteleri çağrıştırmaktadır ve bu yüzden anlam kötüleşmesi sürecini yaşamaktadır. Örneğin toplumun ezici çoğunluğunun taparcasına sevdiği sayın Cumhurbaşkanımız A. N. Sezer'e Türkiye seninle gurur duyuyor demek, kanımca ona yapılacak en büyük hakaretlerden birisi olur. Çünkü bu söz çetelere açık ya da örtük sempati duymayan kişilerce kullanıldığında alay, yergi, yani bir bakıma gerçek anlamının tersini anlatır.

? Yakında her şeyi açıklayacağım ya da Bir konuşursam yer yerinden oynar gibi söylemler de çok soyut, yoruma açık, söyleyen kişiye ve söylendiği ortama göre anlamı değişen sözlerdir. Küreselleşmenin ürünü olan mafya ve çetelerin dil kullanımında çokça rastladığımız bu örnekler yerine göre korku, tehdit, uzlaşma çağrısı, çaresizlik, yardım çağrısı, itiraf (Birbirimizden yok farkımız) anlatabilir.

? Siyasi iktidarların kirli işlerini örtmek ya da temize çıkarmak için çok sık olarak siyasi güdüleme yöntemini kullandıklarına tanık oluruz. Hatta bu yöntemin uygulanmadığı bir siyasi söyleme rastlamak olanaksız gibidir. Bu güdüleme biçiminin en uç örneğini Bu memleket için kurşun atan da kurşun yiyen de kahramandır sözünde görüyoruz. Bu söz ile bir çete ve mafya lideri, bu vatan için savaşmış ve şehit olmuş gerçek kahramanlarla özdeşleştirilmekte, yaptığı ya da yaptırdığı yasadışı eylemlere yasallık kazandırılmak istenmektedir. Bir başka ilginç söz ise, yine çetelerle bağlantılı kişilerden sıkça duyduğumuz Ne yaptıysak bu memleket için yaptık sözüdür. Faili meçhul diye gösterilen cinayetleri dolaylı olarak itiraf eden bu sözde kutsallaştırılan devlet, millet, memleket kavramları kullanılarak alıcının etik duygu ve düşünceleri güdülenmekte, sömürülmektedir. Bu yolla yasadışı eylemlere haklılık kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Küreselleşmenin en çok kullandığı yöntemlerden birisi örtmece sanatıdır. Örtmece, genellikle olumsuzluk yaratacağı düşünülen olguların zararsız gibi gösterilmesi, güzelleştirilmesi amacı taşır.

? Küreselleşme kavramının kendisi bu örtmece yoluyladır ki kimi aydın ve demokratların bile hoşgörüsünü kazanmıştır. Ya KİT'leri (dolayısıyla devleti) düşmanmış gibi gösteren, ancak hayali şirketleri ve hayali ihracatı, işsizliği, örgütsüzlüğü, yoksulluğu doğuran, buna karşın ekonominin tek kurtarıcısı olarak dayatılan özelleştirme kavramına ne demeli?

? İslamcı kesimin faiz yerine kar payı demesinde aynı diloyunu, dinsel güdüleme amaçlı bir örtmece yok mudur?

? Zamma, fiyat ayarlaması denmesi, ya da birkaç yıl önce bir politikacının maaşlara % 0 zam yapılmasından sözetmesi aynı biçimde gerçek iletiyi örten ve alıcıyı yanıltmayı amaçlayan diloyunu örnekleridir.

? Bu bağlamda, küreselleşme patronlarının ürünlerini pazarlamak için en çok kullandıkları güdüleme biçimi olan reklamları ve reklam dilini bir örnekle konulaştırmak istiyoruz. Sözcüklerle ya da rakamlarla oynanarak insanların yönlendirildiği görülüyor. Örneğin ederi bir milyon olan bir ürünün üzerine 999 bin yazmakta bir güdüleme vardır. Lüks bir otomobilin reklamında ise % 20'si peşin, geri kalanı 1000 mark taksitle biçimindeki reklam insanı çekmekte, ancak aracın gerçek ederi bu verilerden öğrenilememektedir. Bu örnekte ise eksik bilgi verilerek alıcı yönlendirilmektedir.

? Köktendincilerin dil kullanımında örtmece, takıyye olarak adlandırdığımız sanattır. "Demokrasi bizim için bir tramvaydır. Ulaşmak istediğimiz yere vardıktan sonra ineriz" diyen eski bir belediye başkanının sözleri, ya da teokrasi özlemi çeken başörtüsü eylemcilerinin,

kamuya açık alanlarda insanların vicdan hürriyetini baskı altına aldığına ve bu nedenle mahkemelerce yasaklanmasına karar verilen başörtüsü için demokrasi (serbestlik) istemesi de oldukça ilginç bir örnektir. Çünkü bunlar, teokrasiye demokrasiyi yoketme özgürlüğünün verilmesi istemidir. Bu durumda köktendinciler başörtüsünün simgelediği anlamı örtmekte, teokrasi ile demokrasiyi birbirine giriştirmekte ve bir bakıma birbirleriyle özdeşleştirmektedir. Bu durumda iki kavramı da zıtanlamlarında, birbirleri yerine kullanmaktadır, anlam kargaşası yaratmaktadırlar.

? Bu bağlamda IMF Başkanı H. Köhler'in 31.12.00 tarihli Cumhuriyet'te yeralan bir demeciyle ilgili haberi alıntılıyorum: "Horst Köhler, Türkiye'nin ekonomik programının başarıya ulaşmasında üzerinde anlaşılan önlemlerin harfiyen uygulanmasının yaşamsal önem taşıdığını vurguladı. IMF İcra Kurulu'nun dünkü kararı, Türk Hükümeti'nin bu iddialı programı uygulama yönündeki kararlılığına IMF'nin duyduğu güvenin açık bir göstergesidir". Örtük anlamlarla dolu bu metni kabaca şu düzanlamlı metne çevirebiliriz: Horst Köhler, Türkiye'yi çökertme programının amacına ulaşması için dikte ettirilen ağır koşulların harfiyen uygulanmasının zorunlu olduğunu vurguladı. IMF İcra Kurulu'nun dünkü emirnamesi, bu kuşatma programının uygulanması yönündeki çaresizlikten dolayı IMF'nin Türkiye'nin ekonomisini teslim aldığının açık bir göstergesidir.

? Örtmecenin tersi olan bir güdüleme biçimi, yani birisinin olumsuz bir yanını açığa çıkarma diye niteleyeceğimiz güdüleme yöntemi de küreselleşmecilerin sıkça başvurdukları bir yoldur. Örneğin sözde gelişmelere ayak uyduramayan kişiler T. Özal'dan bu yana statükocu oldu. Küreselleşme denen çağdaş sömürü düzeninin rüzgarına kapılmayan, düşüncelerinde tutarlılık gösterenlere ise dinozor denmeye başlandı. Ancak bu göstergenin gösterilenleri bundan onur duyarak dinozorluğu sahiplenmiştir. Böylece bu kavram bakış açısına göre olumlu ve olumsuz anlamda kullanılmaktadır. Oysa statükocu ya da dinozor olmadıklarını, çağcıl gelişmelere ayak uydurarak liberalleştiklerini (!) savlayanlar için dinozorların "çıkarcı, dönek" anlamında kullandıkları liboş, gösterilenlerince hoşgörülmemiş, sahiplenilmemiştir.

2.6. Küreselleşme, İnternet ve Dil

Sinsice beslenip canavarlaşan kürselleşmenin etkisiyle, en çekici çağcıl sömürü kaynaklarından birisi olan internet tüm dünyayı etkisi altına almış, böylece elektronik iletişimde bir devrim yaşanmıştır. Gereksinim duyduğumuz birçok bilgiyi evimize taşıyan bu iletişim ağının getirdiği yararların yanında, bazı olumsuzluklardan da sözetmek olanaklıdır. Bu açıdan önemli noktalardan bazıları şunlardır: İnternetin insanları dört duvar arasına kapatması ve yalnızlaştırması, hazır bilgiye alıştırarak tembelleştirmesi, sözlü (biraz da yazılı) iletişimden uzaklaştırması, zaten zayıf olan okuma alışkanlığını daha da köreltmesi...

Ancak internetin dil ile ilişkisi bununla sınırlı kalmamaktadır. Elektronik ortamdaki dil kullanımı sözlü ya da yazılı diğer dil kullanımı biçimlerinden gittikçe ayrılmaktadır. Bu ayrıklaşma, dil kullanımında hızlılık kaygısıyla olumsuz yönde olmaktadır. Şimdi bununla ilgili örnekler sunuyorum:

? Chat diye adlandırılan canlı yazışma, son zamanlarda dilimizi en çok yozlaştıran olgulardan birisidir. Başlıca şu olumsuz biçimleri görüyoruz.

- Canlı yazışmada yazım kurallarına kesinlikle uyulmamaktadır; deneme amacıyla da olsa, uyulması konusunda ricada / uyarıda bulunulduğunda hoş olmayan tepkilerle karşılaşılmaktadır. Yazı dili günlük konuşma dilinin, hatta sokak dilinin düzeyine düşürülmektedir. İşte bazı örnekler:

-Selam sende üniversiteli Genç Kızlarla veya erkeklerle seviyeli ...
-tanışakmı asl ne senin bekem
-(Nasılsın?) -saolii
-futbolcuyummmmmmm

-(Öyleyse söyle, futbol topunda kaç dikiş var?) -sen salakmısın yoksa benimle dalgamı geçiyon.
-Yazı dilini ünsüzlere indirgeyerek kısaltma; bu kısaltmaların bir bölümü İngilizce sözcüklere dayanır: u; asl; slm nbr; mrb; nrd. Kimi zaman anlaşılması zor, kişiye özgü şifre biçiminde kısaltmalar kullanıldığını görüyoruz: gzl; psl.
- Söz(cük) yerine sembol (ikon): :-x = sır vermemek; :-) = gülümsemek; :-o = şaşkınlık; *-) = öpmek...
- İnternet dili, Türkçedeki –ı, -ç, -ğ, -ş, -İ, -j gibi yazıbirimlerin kullanımı açısından da bazı olumsuzluklar getirmekte, bunların dikkate alınmaması sonucu okuma zevkini bozan ve kimi zaman anlaşılması zorlaşan metinler oluşmaktadır; kimnerdeweb.net adlı magazin sitesinin anasayfasındaki başlıklar bize bu konuda yeterince bilgi verecektir:
- KIRCA VE OYA BASAR'A SATASMA
- PERIHAN SAVAS TIYATROYA DONDU ...
- KURUCESMETel: .....
- IZMIR FUARI'NDA ESRAR SOKU
- Cuneyt Arkın ipten dondu
- ... bir sure sonra ...
- Sizde unlu olun

3. SONUÇ

Başkalarını kendi çıkarları doğrultusunda etkilemek için doğru olan bilgi saptırılabilir. Güdüleme dediğimiz bu etkileme yönteminin en kolay aracı dildir.
Güdülemenin türleri vardır: ekonomik, siyasal, dilsel, güdüleme gibi. Bunlarda sürekli dilden yararlanılır. Güdüleme, terör niteliği kazanabilir; dolayısıyla dilsel güdüleme, dilsel terör'e dönüşebilir.
IMF'nin kurulmasıyla, birçok ülkenin ekonomisini olumsuz etkileyen bir süreç başlamıştır. Dünyanın tek pazara dönüştürülmesini amaçlayan küreselleşme, bulaştığı ülkelerin ekonomik, siyasal, kültürel, dilsel dizgelerini alt üst etmiştir. Küreselleşmenin başvurduğu ekonomik güdüleme yönteminin yarattığı ekonomik terör, kültürel ve dilsel terörü doğurmuştur. İnsanların dilbilinci köreltilmiş, yabancıdil hayranlığı oluşturulmuştur. Kavramların içi boşaltılmış, anlamları yozlaştırılmıştır.
Göstergeyi oluşturan biçim – içerik arasındaki bağla ya da içeriği oluşturan anlambirimciklerle oynamak, onlara gerçek anlamları dışında yeni anlamlar yüklemek anlamına gelir ve bu süreç anlam değişmesi dediğimiz olguya götürür; bu değişme kimi zaman anlam kötüleşmesi (gurur duymak), kimi zaman ise anlam iyileşmesi (küreselleşme) olarak ortaya çıkmaktadır. Kimi zaman ise bir kavram, ancak dil kullanıcısına göre belirgin bir anlam taşımaktadır (niyet mektubu).
Küreselleşmenin birlikte getirdiği anlam değişmeleri rastlantısal değildir. Kavramların taşıdığı anlamları ve içinde barındırdığı ulusal değerleri alt üst eden bilinçli bir güdülemenin ve beyin yıkama yönteminin ürünüdür. Ulusların özdeğerlerini korumalarının tek yolu, küreselleşme denen uluslararası sömürü düzeninin batağına düşmemeleri, düşenlerin çıkış yollarını aramalarıdır.

OKUYUCUNUN DİKKATİNE : Bu yazı tarayıcıdan geçirildiği için okunamayan ya da yanlış okunan sözcükler vardır. Ayrıca bazı yazıların yalnız özetleri ya da bir bölümü verilebilmiştir.

Çalışmalarımın nerede ve ne zaman yayınlandığı, yayın listesinden öğrenilebilir.